

nemškimi in zatorej se tudi pri nas ne more govoriti o posebni škodljivosti golobov, seveda, dokler se njih število kje prekomerno ne pomnoži. Vsekako se škoda, katero napravljajo golobje, ne da nikakor primerjati škodo, katero v mnogih krajih napravlja raznovrstna divjačina.

Kmetijske raznoterosti.

Sleparije pri uvažanju italijanskega vina. Pokazalo se je, da se za znižano carino italijanskih vin uvažajo v Avstrijo tudi grška, španjska in francoska vina. Trgovci si znajo pridobiti napačno spričevalo o izvoru. Italijanska in avstrijska vlada ste se sporazumeli, da se bode le tisto vino pustilo z znižano ceno v Avstrijo, za katero bode kak avstrijski konzul potrdil da je zares italijansko.

Pomanjšanje prebivalstva na kmetih. V Nemčiji živelo je leta 1871. bilo 64 %/o, leta 1875 61 %/o, leta 1880 58¹/₂ %/o, in 1890. že le 53 %/o od skupnega prebivalstva države na kmetih. Vidi se torej, da število prebivalstva na kmetih pojema, v mestih pa narašča. Po kmetih vedno bolj primanjkuje delavskih močij, v mestih je pa mnogo ljudi brez dela.

Poučni in zabavni del.

Ženska odgoja v Rusiji.

V zadnjem času se tudi pri nas začenjajo zlasti narodni krogi bolj zanimati za žensko odgojo. O vplivu ženske na družbo, narodno vzgojo in razvoj se je že toliko pisalo, da bi bilo skoro preveč še zgubljeni o tem kako besedo. Posebno je tudi pri nas Slovencih odgoja ženstva jako pomembna, le žal, da je še pomankljiva in večkrat napak uravnana. Kakor v vsem, je tudi v tem treba, da popravimo, kar smo zamulili.

Naš položaj, naše kulturno stanje in druge okoliščine nas silijo, da večkrat pogledamo po naprednejših deželah, toda pri tem ne smemo pozabiti, da ne smemo vsega slepo posnemati, temveč je potrebno, da prilagodimo narodnemu značaju, potrebam in posebnostim. V Rusiji že poldrugo stoletje delujejo na polji ženske odgoje in ker je ruski narod soroden z našim je pač prav, ako se seznanimo nekoliko z žensko odgojo v Rusiji.

Že v stari Rusiji ni bil položaj žensk tako nesamo-stalen, kakor se obče misli na zapadu. Za Petra Velicega se pa začenja za rusko žensko nova doba, doba emancipacije. Vpliv ženske v Rusiji rastele je čudovito hitro, celo vladanje je bilo večkrat v ženskih rokah počenši od Katarine I., do slavne Katarine II. Za vladanja poslednje stala je na čelu akademije znanosti znana in sloveča kneginja Katarina Daškova, katera se je bila pridobila višjo znanostno izobrazbo v Rusiji. Pozneje podpirala je v Rusiji žensko izobrazbo soproga carja Pavla, Marija Fedorovna, pod katere pokroviteljstvom so se v Rusiji ženske šole tako lepo razvile, da je tedaj stopila v življenje posebna „uprava zavodov carice Marije Fedorovne“, ki še danes vodi žensko šolstvo. Naravno je, da se je od tedaj v Rusiji ženska odgoja krepila, hitreje in temeljiteje razvijala.

Pred vsem moramo omeniti, da v Rusiji niso vse šole podrejene jedni osredni upravi, to je učnemu ministerstvu, kakor je to navada v drugih evropskih državah. V Rusiji je dvanajst razločenih organov, ki samostalno upravljajo posamične učne zavode. Tako je tudi z ženskimi šolami. Najstarši organ, kateremu je izročena uprava ženskih šol, je omenjena „uprava zavodov carice Marije“. Od šol, ki so podrejene tej upravi, omeniti so pred vsem ženske gimnazije.

Najprej je N. A. Višnjegradski poskusil vpeljati ženske gimnazije v Rusiji. Prva se je osnovala 1862. l. Ko so se po desetletnem obstanku te šole pokazale koristne in umestne, je ruska vlada njih upravi postavila na čelo posebnega načelnika, kateremu je leta 1879. dala še jednega pomočnika. Tega leta se je preosnovala uredba teh zavodov in prikrojila po osnovi t. i. institutov, o katerih govorimo pozneje. Te gimnazije imajo po sedem razredov, na njih se poučuje veronauk, rusčina in rusko slovstvo, francoščina, nemščina, zgodovina in zemljepis, matematika, prirodopis in fizika, vzgojeslovje, ročna dela, telovadba, lepomiselnost, risanje in petje. Učenke, ki dovrše te šole, dobe spričevala s pravicami za domače učiteljice. Deklice s takimi spričevali lahko nastopijo službo kot domače odgojiteljice, ali brez izpita lahko vstopijo v pedagoške kurze.

Ti pedagoški tečaji imajo po tri letnike in odgajajo učiteljice za srednje šole. Prvi dve leti se devojkam predavajo razne učne metode, tretje leto je odmenjeno praktičnemu vežbanju. Kurzi dele se na tri skupine. Prva skupina za ruski jezik in književnost, druga za tuja jezika, ta je za nemščino in francoščino, katerega si izbere slušateljica in tretja skupina za matematične in prirodne znanosti. Veronauk, rusčina, staroslovenščina in aritmetika so pa obvezni za vse tri skupine. Devojke, ki izvrše te kurze, imajo pravico predavati omenjene predmete v štirih nižjih razredih, tuja jezika pa morejo predavati v vseh razredih ženske gimnazije.

Razen omenjenih zavodov podrejeni so „upravi zavodov carice Marije“ še tako zvan „instituti“, ti so vrsto odgojališč, v katerih devojke pod neprestanim nadzorstvom dobivajo srednjo izobrazbo, da se morejo posvetiti ne samo rodbinskemu življenju, temveč tudi učiteljski službi. Vsi omenjeni zavodi so pod pokroviteljstvom carice same, a v njih upravo poklicani so najvišji ruski dostojanstveniki in najodličnejša gospoda.

Druge vrste ženskih gimnazij so v Rusiji tako imenovani zavodi, katere vodi učno ministerstvo. Osnovane so te učilnice pozneje ali podlaga je jim vendar naučna osnova iz 1862. leta. Današnja naučna osnova je pa vpeljana za te šole 1870. leta. Te državne gimnazije so osnovane za deklice vseh stanov in imajo po sedem razredov, poleg tega pa še jeden pripravljalni tečaj in osmi razred, imenovan pedagoški. Prvi trije razredi sestavljajo progimnazijo ali nižjo gimnazijo. Neposredno upravo v teh gimnazijah vodi načelnica, katero na predlog kursorja šolskega okrožja potrdi učni minister. Učitelji

morajo biti usposobljeni za moške gimnazije. V nižjih gimnazijah se uče kot obvezni predmeti; veronauk, ruščina, ruska zgodovina in zemljepis (občno), matematika, prirodopis, lep opis in ročna dela, v popolnih gimnazijah pa še občna zgodovina in zemljepis, prirodopis in fizika in telovadba, kot neobvezni predmeti pa francoščina, nemščina, risanje, godba, petje in ples, ali pa samo jeden gorenjih tujih jezikov, pa k temu grščina in latinščina.

V osmem razredu se pa bavijo učenke največ s praktičnimi predmeti, poleg tega se predava kot obvezni predmet še veronauk, ruščina in aritmetika. Kot neobvezne predmete morejo si pa ženske izbrati v tem razredu zgodovino, matematiko, rusko slovstvo in novodobne jezike.

Kakor ta načrt dokazuje, uravnana je vsa osnova po moških gimnazijah, izimši klasične jezike. Druga posebnost je to, da se zgodovina starega veka, algebra in geometrija predavajo le splošno, logika in trigonometrija se v njih niti ne učita. Učenke, ki so dovršile sedmi razred, morejo biti učiteljice na glavnih mestnih šolah, one, ki so izvršile osmi razred, lahko postanejo odgojiteljice ali pa lahko vstopijo v višje ženske kurze brez sprejemnega izpita.

Isto osnovo imajo tudi mnogobrojne zasebne ženske gimnazije, ki so se poslednjih dvajset let razvile iz penzjonatov. Vrhovni nadzor nad njimi ima upravitelj šolskega okrožja. (Konec sledi)

Poučni in zabavni drobiž.

Rusko časopisje. V Peterburgu začne izhajati nov časopis „Russkaja Beseda“, ki se bode pečal posebno z zapadnoslovanskimi stvarmi. Želeli je, da bi list bil nepristransk in ne gledal razmer v drugih slovanskih deželah samo skozi s specifično ruska očala. Upati je pa, da pod vlado sedanjega carja Nikolaja časopisi dobé večjo svobodo. To je povod, da se je že pri vladi vložila nad 80 prošenj za izdajo novih listov.

Dama častne legije. Grofinja Foucher de Careil je odlikovana z redom častne legije za svoje zasluge kot predsednica francoskega ženskega društva. Dosedaj je malo žensk bilo odlikovanih s križem častne legije, mej drugim slikarica Roza Bonheur (1865. l.) in Jano Pavlina Rechel Dienlofoy, žena francoskega starinoslovca Dienlofoy, ki se je udeleževala starinskih izkopavauj v Perziji.

Vseučilišče v Drptu. Od dne 13. t. m. se bode na vseučilišču v Drptu predavalo izključno v ruščini. Pred leti je to vseučilišče bilo popolnoma nemško. Pod pokojnim carjem se je bilo jelo poruševati. Nemci so se nadejali, da sedanji car zopet dovoli nemščini večji delokrog na tej šoli; a kakor se kaže, se njih želje ne izpolnijo.

Novice.

Deželni zbor kranjski.

Po slovesni sv. maši v stolni cerkvi otvoril je dne 28. decembra deželni glavar Detela prvo sejo. Pozdravil je zbrane poslance in zastopnika deželne vlade dež. predsednika barona Hein-a ter konci svojega govora zaklical trikratni „Slava“ presvetlemu cesarju.

Deželni predsednik baron Hein zagotavlja zbor naklonjenosti vlade in želi složnega delovanja.

Novi poslanec notranjskih kmetskih občin Fr. Arko stori obljubo.

Volitev tega poslanca se brez ugovora odobri. Posl. ces. svetnik Murnik poroča o nasvetu deželnega odbora glede začasnega pobiranja deželnih priklad l. 1895, ki se glasi: Visoki deželni zbor izvoli skleniti: I. V pokritje primanjkljajev pri dež. in normalnošolskem zakladu naj se pobirajo od 1. januarja 1895. naprej do onega časa, ko se priklade za l. 1895. konečno veljavno ustanove, ravno tiste priklade, ki so se pobirale l. 1894., in sicer: 1. za deželni zaklad: a.) 40 % doklada na užitnino od vina, vinskega in sadnega mošta in od mesa; b) samostojne naklade: a) od porabe likerjev in vseh poslajenih opojnih tekočin brez razločka na stopinje alkoholovine po 6 gld od vsacega hektolitra; b) odporabe vseh drugih žganih opojnih tekočin po stopinjah 100delnega alkoholometra po 18 kr. od vsake hektoliterske stopinje; c) 28 % doklada na polni prepis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred. 2. Za normalnošolski zaklad: 10 % doklada na polni prepis vseh neposrednih davkov z državnimi dokladami vred. II. Deželnemu odboru se naroča, da pridobi sklepu pod I. nemudoma Najvišje potrjenje.

Ta nasvet se sprejme brez debate.

Vršile so se volitve v odseke.

Izvoljeni so bili v finančni odsek: ces. svetnik Murnik (načelnik), baron Schwegel (načelnika namestnik), Klun, dr. Papež, Stegnar, Žitnik, Višnikar dr. Vošnjak, Hribar, Luckmann, dr. Schaffer.

V upravni odsek: Kersnik (načelnik), baron Lichtenberg (načelnika namestnik), Lenarčič, Murnik, Ogorelec, Pakiž, dr. Papež, Povše, dr. Tavčar, baron Rechbach, pl. Langer.

V odsek za letno poročilo: Grasselli (načelnik), grof Auersperg (načelnika namestnik), Klein, Lavrenčič, Arko, Pfeifer, Stegnar, baron Wurzbach.

— **Osobna vest.** Načelnik južnoželezniške postaje v Ljubljani g. Evgen Guttmann je dobil naslov inspektorja.

— **Častnim udom** je imenovala čitalnica v Gorici našega pesnika Simona Gregorčiča.

— **Deželni šolski svet kranjski.** Presvetli cesar je imenoval za bodočo šestletno dobo za člana dež. šolskega sveta kranjskega in sicer kot zastopnika cerkve gg.: stolnega prošta in vodja bogoslovnih ved v Ljubljani dr. L. Klofutarja, veroučitelja na tukajšnjem učiteljišču Ant. Kržiča; kot zastopnika učiteljstva gg.: ravnatelja tukajšnje realke dr. R. Junowicza in nadučitelja v Kranji J. Pezdliča. G. Kržič je imenovan namesto g. profesorja Tomo Zupana, g. Pezdlič pa namesto g. ravnatelja v p. Andr. Praprotnika. Todobno so torej v dežel. šolskem svetu gg.: predsednik baron Hein, nadzornik Šuman, vladni svetnik Merk, dež. odbornika ces. svetnik Murnik in dr. Vošnjak, zastopnik Ljubljane dr. Bleiweis-Trsteniški, prošt dr. Klofutar, profesor Kržič, ravnatelj Junowicz in nadučitelj Pezdlič.

— **Dr. Ante Dukič †.** Umrli je minuli teden v Volovskem v Istri prezasluzni prvoboritelj slovanske ideje v Istri deželni poslanec, župan in advokat v Pazinu g. dr. Ante Dukič v 40 letu svoje starosti. Prerani grob mu je nakopalo največ prenaporno delo in skrb za blaginjo naroda. Neustrahšenemu rodoljubu, ki se je za tlačenega slovanskega Istrana toli prerano preselil v večnost, bodi zemlja lahka in časten spomin mej nami!

— **Šišenske čitalnice** občni zbor vršil se je sv. Štefana dan ob 2. uri popoldne. Iz poročila tajnikovega je posneti, da je društvo v minolem letu vrlo delovalo. Polog Vodnikove in Martinove veselice priredila je čitalnica dne 10. junija 1894. veliko vrtno veselico v korist „Narodnemu domu“

Poučni in zabavni del.

Ženska odgoja v Rusiji.

(Konec.)

Ženskih gimnazij pod upravo zavodov carice Marije je 29, pod učnim ministerstvom jih je 1892. leta bilo 342. V poslednjo je hodilo 64530 učenk. Imele so po 6050 učnih sil. Največ jih je v moskovskem šolskem okrožji, namreč 37 nižjih in 19 popolnih ženskih gimnazij z 10466 učenkami, najmanj jih je pa v turkostanskem šolskem okrožji v Srednji Aziji, namreč samo jedna z 270 učenkami. L. 1887. jih je mej učenkami bilo 26.462 meščanskih, 24831 plemenitaških, 4889 kmetških in 4889 duhovenskih hčera ter 1078 tujk.

Zasebnih ženskih gimnazij je 1892. bilo v Petrogradu 7, Harkovu 5, Moskvi 4, Kijevu, Odesi, Voroneži, Orlu, Tifisu, Omsku in Irkucku po jedna.

Poleg tega so pa še škofjske ženske šole, ki stoje pod cerkveno upravo. Vanje pošiljajo največ svoje hčera duhovniki. V njih se odgajajo za učiteljice na kmetih. Leta 1893. je v teh šolah bilo 13.000 učenk.

In sedaj preidimo na višjo izobrazbo v Rusiji. Vprašanje višje ženske izobrazbe se je rodilo v Rusiji 1869. leta, ko je učno ministerstvo dalo dovoljenje, da se smejo uvesti za ženske javna predavanja iz zgodovine, jezikoslovja in prirodoznanstva. Oni kurzi niso imeli nikakega stalnega programa, nobene stalne osnove, in od slušateljic se ni zahtevalo nobenih predznanostij. Leta 1872. je otvoril v Moskvi profesor tamošnjega vseučilišča Gerrić višje tečaje za devojke, na katerih se je obračala posebno pozornost občnemu slovstvu in ruski zgodovini. Mnoge ženske se pa niso s tem zadovoljevale in hodile so na tujje se izobrazevati. Z zakonom 1876. je dovolila vlada, da se osnujejo na nekaterih vseučiliščih višji ženski kurzi, namreč v Kazanju, Peterburgu in Kijevu. Ti tečaji so se delili na dve fakulteti: zgodovinsko jezikoslovno in fizično-matematično, in nauk traje štiri leta. Tretji ženski gimnaziji v Moskvi pa so dodali posebne tečaje za višjo žensko izobrazbo, štiriletne za prirodoznanski in triletne za matematični oddelek. Vlada je zmatrala te zavode za zasebne in jih je postavila pod upravo posebnega šolskega sveta.

L. 1879. so pa bili začeli pripravljati občno osnovo za višjo žensko odgojo, a ta dela so se pretrgala prihodnje leto vsled odstopa učnega ministra Tolskega. Šele leta 1884. se je posebnemu odboru naročilo, naj izdela osnovna pravila za višje ženske kurze, a še le l. 1889. so se po novi osnovi vsprejemale ženske na vseučilišče peterburško.

Po sedanjí osnovi traja nauk štiri leta in se deli v dva oddelka: zgodovinsko-jezikoslovni in matematični. Na prvem oddelku se uče: veronauk, staroslovenščina, zgodovina ruskega slovstva, občno slovstvo, in njegov odnošaj k ruskemu slovstvu, ruska zgodovina, zgodovina drugih slovanskih narodov, občna zgodovina, zgodovina

umetnosti, latinščina in latinsko slovstvo. V drugem oddelku se predavajo občna matematika, analitična geometrija, algebrajčna analiza, višja analiza, astronomija, fizika, kemija, fizični zemljepis in analitična mehanika.

Leta 1891. je prvi oddelek obiskovalo 269, drugi pa 87 slušateljic. Na teh kurzih predavajo tudi tri ženske, in sicer Šifova matematiko, Serdobinska fiziko, Bogdanovska, doktorica genfskega vseučilišča, kemijo. L. 1890. je bila v matematični oddelek prišla Rusinja, profesorica matematike na stokholmskem vseučilišču, znana matematična pisateljica, Kovalovska, in se je bila povoljno izrekla o vspehu izpitov, pri katerih je bila.

Za vzdrževanje teh tečajev skrbi učno ministerstvo in peterburški mestni zbor, ki dovoli slednje leto 10.000 rubljev. Stroški se poravnajo pa še s šolnino in zasebnimi doneski. Vsa ruska inteligenca se jako zanima za te kurze. Slušateljice prihajajo iz najbolj oddaljenih krajev, kakor iz Tifisa, Bakua, Omska, Jenisejska in Irkucka.

Osnovateljice vseh ženskih zavodov je vodila misel, da vzgoje pravo rusko ženo, za to se pa v teh zavodih toliko gleda na materinščino, domače slovstvo in zgodovino.

Nekaj je še spregovoriti o ženskih zdravniških tečajih, kateri so se bili osnovali 1872. leta. Njih naloga je bila ženske izobraziti za zdravniško službo in so bili podrejeni vojnemu ministerstvu. Slušateljice teh zavodov so se jako dobro obnesle v rusko-turški vojni 1877. l. Iz teh tečajev je izšlo kacic 1000 zdravnic, ki uspešno delujejo v pokrajinskih bolnicah. Posebno je njih delovanje neprecenljivo mej mohamedani, katerim vera prepoveduje poraba moškega zdravnika pri ženskih. Ti tečaji so se pa bili odpravili pod vlado carja Aleksandra III., a sedaj se pa govori, da se obnove in sicer z vsemi pravicami vseučiliške fakultete. O tem se že više posvetovanja v državnem svetu.

Poleg tega imajo v Rusiji mnogo ženskih ranocelških, lekarniških, umetniških in obrtnih šol, v katerih se ruske ženske uče praktičnih znanosti in spretnosti, da bodo dostojni člani ruske družbe.

Za napredek Rusije in njene omike ima ruska ženska mnogo zaslug, in država ter vse razumništvo ženskam odpira nove templje znanosti in dajo nova področja njenemu blagotvornemu delovanju.

Poučni in zabavni drobiž.

Dragoceni venci. Venci položeni na krsto carja Aleksandra III. se cenijo na 700.000 rubljev. Vsi ti venci so se sedaj poslali v Moskvo v zgodovinski muzej.

Največja drevesa na svetu so gumijeva v Avstraliji. V dobro namočenih pred hudim vetrovom zavarovanih dolinah dobe se drevesa po 72 metrov visoka. Pri tleh merijo nad 12 metrov v premeru. Ta drevesa pa nenavadno hitro rasto. Prigodi se, da v enem letu izrastejo za tri metre.

Katolikov je na zemlji 320 milijonov in imajo v Evropi 626, v Aziji 107, Afriki 13, Ameriki 215, in Avstraliji 22 škofij. Največje škofije so pariška, ki ima 3.141.600 duš, vratislavška z 2.500.000 dušami, kolonjska z 2.062.600 dušami, bahijska v Braziliji z 2.053.500 in riodejaneirska v Braziliji z 2.037.900 dušami. Nekatolikov je na zemlji 1158 milijonov in sicer 95 milijonov pravoslavnih, 145 milijonov